

**Природно-
заповідний
фонд України**

План

1. Поняття «природно-заповідний фонд».
2. Структура природно-заповідного фонду.
3. Характеристика окремих об'єктів ПЗФ по природних регіонах України.
4. Сучасний стан розвитку природно-заповідного фонду.

Природно-заповідний фонд України - ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища

Сучасна класифікація категорій об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) в Україні, була затверджена у 1992 році Законом України «Про природно-заповідний фонд України»

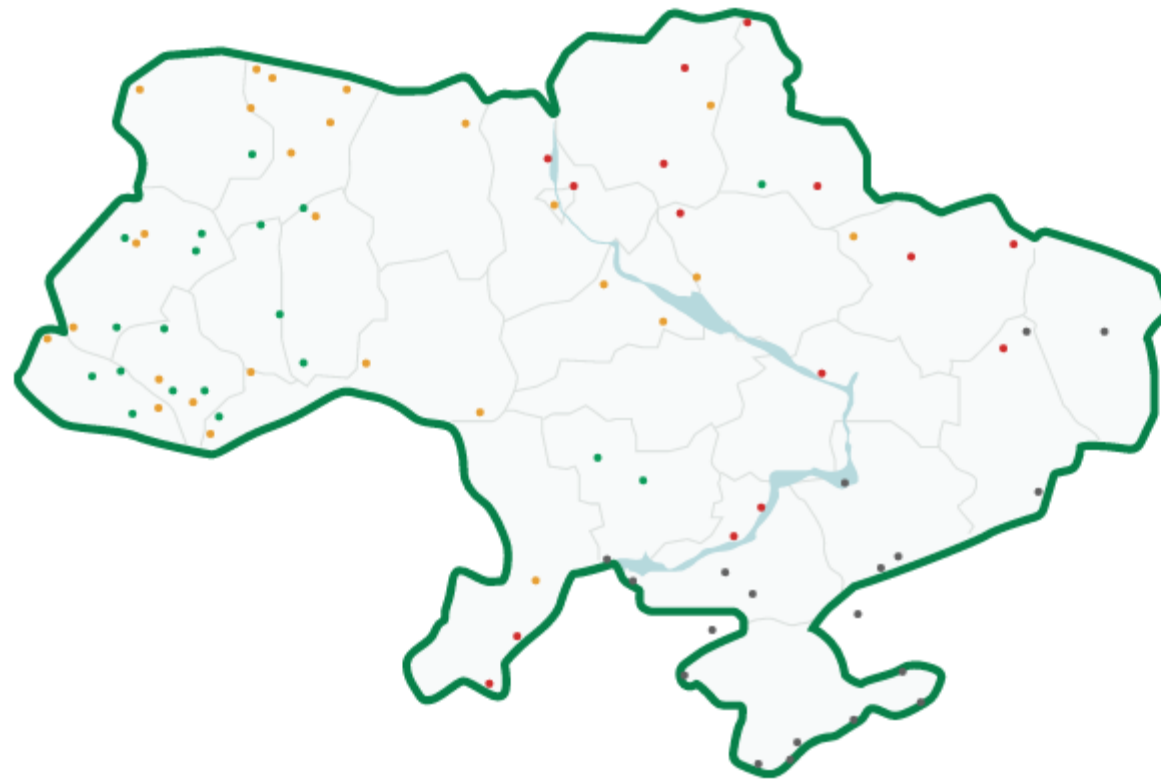

До складу природно-заповідного фонду України належать території та об'єкти *одинадцяти категорій:*

- ✓ природні заповідники;
- ✓ біосферні заповідники;
- ✓ національні природні парки;
- ✓ регіональні ландшафтні парки;
- ✓ заказники;
- ✓ пам'ятки природи;
- ✓ заповідні урочища;
- ✓ ботанічні сади;
- ✓ дендрологічні парки;
- ✓ зоологічні парки;
- ✓ парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Мапа безпеки природно-заповідного фонду України

ПІА Природно-заповідний фонд України

[Перейти на карту](#)

Інформація оновлена:
23.05.2023

19
Доступно

27
Частково
обмежено

15
Тимчасово
закрито

20
Окуповано

Природні заповідники України - це природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, покликані зберігати в природному стані типові або виняткові для даної ландшафтної зони природні комплекси з усією сукупністю їх компонентів, вивчати природні процеси і явища що відбуваються в них, розробляти наукові засади охорони довкілля, ефективного використання природних ресурсів та екологічної безпеки. Ділянки землі та водного простору, які належать до заповідників, вилучаються з господарського користування. Заповідники - вища форма охорони природних територій, природна лабораторія, де ведуться комплексні наукові дослідження. Заповідники є в кожному великому природному комплексі.

Біосферні заповідники України - природоохоронні, науково-дослідні установи міжнародного значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Національний природний парк – категорія природно-заповідного фонду в Україні та світі, територія, звичайно визначена у законі та у державній власності, що охороняється від більшості видів людської діяльності та забруднення. Національний парк є природоохоронною територією категорії II згідно з визначенням МСОП. На відміну від заповідників та природних резервів, де заборонена майже будь-яка діяльність людини, однією з цілей створення національних парків є відпочинок, тому вони дозволяють відвідування туристів та перебування на своїй території за певними умовами.

Регіональні ландшафтні парки – це природоохоронні рекреаційні установи місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об’єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення

Заказники – це природні території (акваторії), які мають особливе значення для збереження і відтворення цінних типових або унікальних природних комплексів чи їх окремих компонентів (окремих видів рослинного чи тваринного світу, занесених до Червоної книги, гідрологічних, геологічних, палеонтологічних об'єктів тощо) та для підтримання загального екологічного балансу

Пам'ятки природи – це окремі унікальні, невідновні природні утворення або території, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне і пізнавальне значення. Охороняються з метою збереження їх у природному стані

Заповідні урочища – це лісові, степові, болотні та інші відокремлені цілісні ландшафти, що мають важливе наукове, природоохоронне і естетичне значення. Оголошуються заповідними з метою збереження їх у природному стані

Ботанічні сади – це об’єкти природно-заповідного фонду, призначені для збереження, вивчення, акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної і освітньої роботи

Дендрологічні парки створюються з метою збереження і вивчення в спеціально створених умовах різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій для найбільш ефективного наукового, культурного, рекреаційного та іншого використання

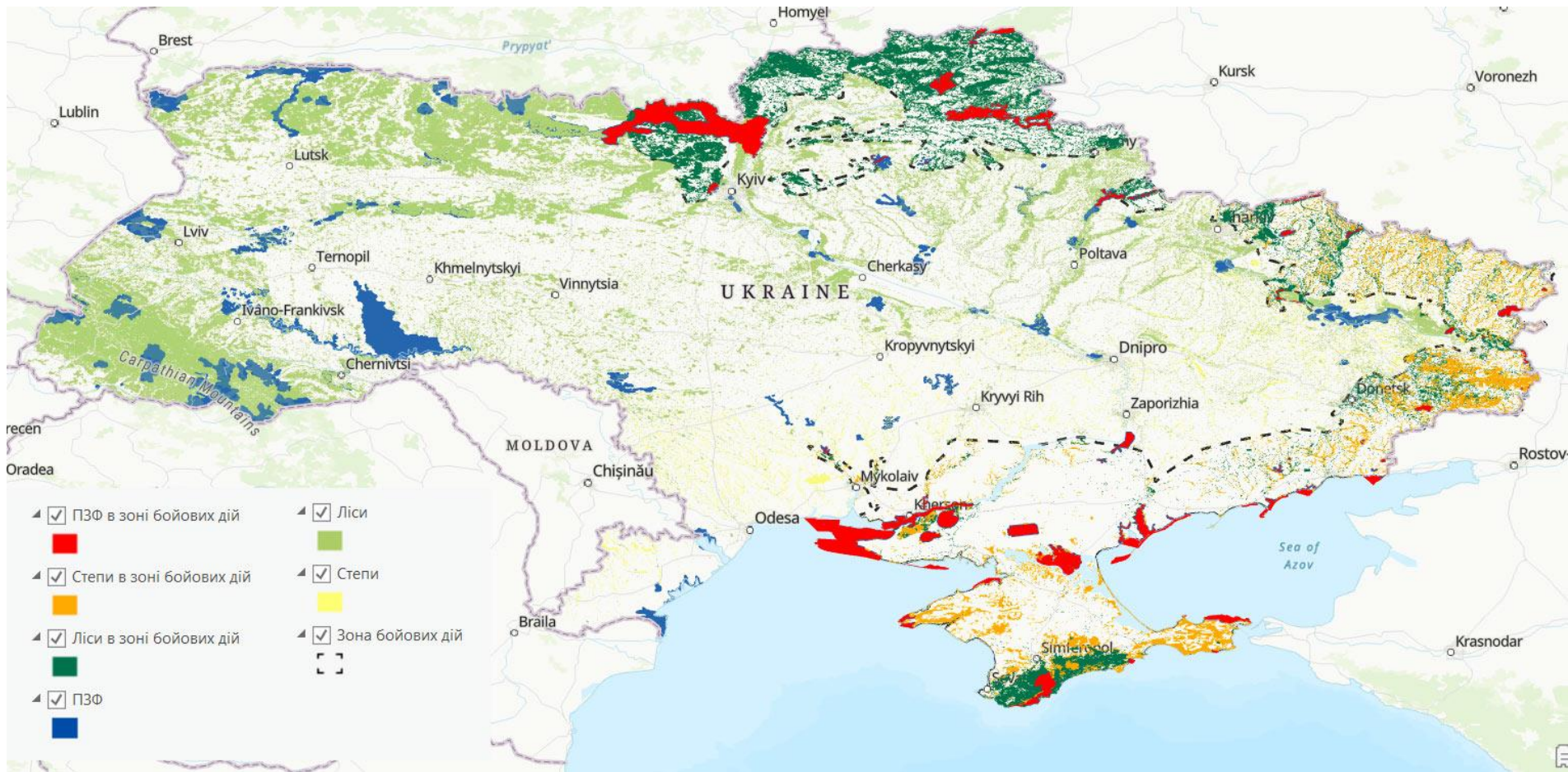
Зоопарки організуються з метою організації екологічної освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних, екзотичних і місцевих видів тварин, збереження їх генофонду, вивчення дикої фауни і розробки наукових основ її розведення у неволі

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва – це найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва; оголошуються з метою їх охорони і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях

Понад 20% природоохоронних територій України уражені війною.

Війна має руйнівний вплив на довкілля, і її наслідки можуть бути відчутними не лише для нас, а й майбутніх поколінь. Військові дії призводять до погіршення стану екосистем та природних ресурсів навіть після їх припинення, впливаючи на добробут держави й суспільства.

За даними [Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України](#) внаслідок російської збройної агресії:

- **Уражено 812 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 0,9 млн га.**
- **Під загрозою знищення опинилися 2,9 млн га територій Смарагдової мережі - 160 територій, що є частиною природоохоронної мережі Європи та охороняються у межах законодавства ЄС та Ради Європи.**
- **У зоні ризику перебувають 17 водно-болотних угідь міжнародного значення (під охороною Рамсарської конвенції), які мають статус завдяки їх унікальному біорізноманіттю.**
- **Окупованими лишаються 514 об'єктів природно-заповідного фонду площею 0,80 млн га.**
- **Практично знищені два водно-болотних угіддя міжнародного значення: «Архіпелаг Великі та Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків».**
- **Знищено всю заповідну зону (1588 га), найцінніша степова ділянка Джарилгацького національного природного парку.**
- **Пошкоджено місця існування видів флори та фауни, занесених до Червоної книги України, Європейського червоного списку видів тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі.**

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Міністерство
захисту довкілля
та природних ресурсів
України

ВІЙНОЮ УРАЖЕНО:

812 об'єктів
ПЗФ

від загальної
площі територій
та об'єктів ПЗФ

0,9 млн
га

**ПІД ЗАГРОЗОЮ
ЗНИЩЕННЯ:**

160 територій
Смарагдової мережі ▶ **2,9** млн га

17 рамсарських
об'єктів ▶ **600** тис. га

ОКУПОВАНО:

514 об'єктів
ПЗФ ▶ **0,8** млн га

 19,5% від загальної площі
територій та об'єктів ПЗФ

2 біосферні
заповідники

8 природних
заповідників

10 національних
природних парків